

3. Кожен має право знати свої права. Буров С., Реуцький К., Войтенко О., Бутова Р. Київ: КВІЦ, 2012. 106 с.

4. Гетьман А.П., Данильчан О.Г., Дзьобань О.П. та ін . Філософія правового виховання: навч. посіб. Харків: Право, 2012. 248 с.

5. Шестопалова Л. Теорія права та держави: посіб. Київ: Паливода А.В., 2012. 256 с.

Пахаєва А. А.

студентка Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету

імені Т.Г. Шевченка

Науковий керівник:

к.ю.н., доцент кафедри

міжнародного права

Київського національного університету

імені Т.Г. Шевченка

Ржевська В.С.

РОЛЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТА ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Зважаючи на те, що постійна увага приділяється до вивчення правової системи України, то актуального значення набуває роль правової культури в структурі правової системи. Актуальність даного питання полягає в тому, що якщо правова культура не відповідає європейським стандартам, то це призводить до протиправної поведінки людей. Дослідженням правової системи та правової культури займалися та займаються багато вчених, відтак кожен по-різному трактує визначення цього словосполучення.

Л. Г. Машуков вважає, що правова культура зумовлена такими умовами, як: спосіб виробництва, соціально-політичні та духовні умови. Він визначає правову культуру як своєрідний спосіб соціального управління, що створюється людьми та спрямовується на вплив на поведінку людей [1, с. 23].

О. Скакун вважає, що важливим елементом правової системи є правосвідомість, яка взаємопов'язана з правовою культурою, що є відображенням ставлення суспільства до права.

Лук'янчиков Є. Д. вважає, що правова культура — частина соціальної культури, обумовлена одним із її видів — правом. Він розрізняє правову культуру суспільства та правову культуру особистості [2, с. 156-159]. Політична культура людей більшою мірою визначається їх рівнем правосвідомості і відображає їх ставлення до чинного права. Від рівня, якості, змісту і характеру правосвідомості залежить те, якою буде поведінка людей: правомірною чи неправомірною, соціально-корисною чи деструктивною для суспільства.

Правова система, в свою чергу, взаємодіє з політичною, економічною та культурною сферою суспільного життя. Результатом взаємодії права разом з культурою є правова культура. Це є ніщо іншим як системою поглядів та переконань, що визначають поведінку і діяльність людей у правовій сфері.

Нині помітно посилюється роль культурного чинника в житті українського суспільства. Саме тому має відбуватися розширення сфери дії правової культури, а саме: підвищення вимог до діяльності законотворчих, правозастосовних та правоохоронних органів, покращення якості портативних актів та необхідність постійного інформування населення про новації у праві [3, с. 328].

Правова культура тісно взаємопов'язана з елементами правової системи. Основу їх єдності становить єдність правової норми і правової поведінки, що забезпечує досягнення соціальної активності права.

Правова культура - це елемент загальної культури суспільства, що являє собою спеціальний спосіб людського існування в правовій сфері: способи правового регулювання суспільних відносин, форми взаємодії суб'єктів суспільних відносин, їх соціально-психологічне ставлення до явищ правового порядку. Правова культура виступає соціальною формою закріплення та відтворення розвитку у нормах та цінностях права, правової діяльності та правової свідомості. Правова культура як особлива складова духовної культури людства, що фіксує досягнення суспільства у сфері юридичної теорії та практики,

розкриває роль правових ідеалів та цінностей у житті суспільства, реальних здобутків держави у галузі захищеності прав і свобод людини. Правова культура - це сукупність правових знань, духовних цінностей, принципів, правової діяльності, правових звичаїв [4, с. 9].

Однією з проблем є те, що через певний відсоток громадян з неналежним рівнем правосвідомості та правової культури, через нестачу професіоналів в сфері юриспруденції та посадових осіб у системі державних органів стає складно досягнути законності та правопорядку у суспільстві.

У процесі дослідження правової культури і аналізу її впливу на правову систему важливою є роль цінностей, адже вони впливають на інтереси й цілі особи та суспільства. Правова культура - це соціальний організм, що постійно еволюціонує та створює систему цінностей. Людству в цілому і кожному народу зокрема потрібна морально-ціннісна, правова система цінностей, адже вона слугує джерелом мотивації вчинків людей [5, с. 97-99].

Досягнення якісної стану юридичної охорони та захисту прав людини є одним із важливих показників високого рівня правової культури як елемента правової системи, реальним забезпеченням прав і свобод людини, наявністю демократичного, гуманістичного, справедливого законодавства, його відповідності міжнародним правовим стандартам.

Типові риси демократичної правової культури – демократизм, гуманізм, зв'язок з різними галузями соціального життя, оптимальне поєднання колективних і особистих інтересів, справедливість, свобода, рівність.

Серед актуальних проблем сьогодення в правовій сфері чи не основне місце посідає проблема правової культури, що суттєво гальмує розвиток правової системи в цілому.

Саме правова культура повинна зайняти головну роль у розбудові правової держави, вона тісно пов'язана зі всіма елементами правової системи формування правосвідомості громадян, новим баченням держави як демократичної, суверенної та незалежної, усвідомленням взаємозв'язку права і закону, з визнанням пріоритетного місця ролі людини і громадянина в правових відносинах. Для правової системи, що трансформується, важливим є удосконалення та підвищення ролі

правової культури, вироблення нової системи правових цінностей, норм і принципів, що забезпечить захист прав і свобод, законних інтересів громадян [6, с. 8].

Рівень розвитку правової культури і правової системи оцінюється за такими критеріями: суспільний прогрес як ступінь свободи природних прав, ступінь гарантованості державою свободи особи, рівень розвитку нормативно-правових актів, правової діяльності, правової свідомості тощо.

Поняття правової культури значно ширше, ніж поняття правосвідомості, хоча часто правову культуру розуміють як правова свідомість. Правосвідомість є тільки одним з необхідних елементів правової культури. Правосвідомість - певна різновид суспільної та індивідуальної свідомості людей. Високий рівень правосвідомості включає в себе і знання права, і розуміння значення права в житті суспільства [7, с. 7].

Крім високого рівня правосвідомості, правова культура включає в себе і все реальні досягнення в галузі правової життя суспільства (законодавство, його рівень, його техніку, ступінь цивілізованості його змісту). У нас не було цивілізованого законодавства. Якість законів і способи їх реалізації, як і раніше залишаються на низькому рівні.

Отже, правова культура є елементом правової системи, що виступає як критерій, на основі якого можна оцінити рівень розвитку правової системи і кожного її структурного елемента. Правова культура є неодмінним елементом правової держави, без останньої будь-яка форма правління може переродитися в антидемократичну, що загрожує згубними наслідками для суспільства і держави, в тому числі і для всього правопорядку.

Адже цілком очевидним є той факт, що ефективне функціонування правової системи неможливе без збалансованої системи законодавства, удосконалення якої відбувається під впливом інтеграційних процесів, які в цілому спрямовують розвиток національної правової системи України.

Це означає, що правова культура є одним із головних чинників демократизації суспільства, що характеризує поведінку людини з огляду на рівень і зміст її правового виховання, соціальної активності, юридичної підготовки та загальноосвітнього рівня.

Список використаних джерел

1. Машуков Л. Г. Правовая культура как фактор формирования и развития социалистического образа жизни. *Научный коммунизм: вопросы теории и практики: сб. ст.* Москва, 1983. С. 23–28.
2. Лук'янчиков О.М., Новіков Д.О., Карелов Д.О., Машика В.Т. Правознавство. Видавництво “Ранок”, 2018. С. 156-159.
3. Правова система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності: монографія / за заг. ред. проф. Бошицького Ю.Л.; Київський університет права НАН України. Київ: Кондор-Видавництво, 2012. 328 с
4. Дьоміна О.С. Формування правової культури студентської молоді в умовах сучасного українського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2007. с. 9.
5. Макарова О.В., Крилова Ю.І. Проблеми формування правової культури в українському суспільстві. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія «Економіка і право»*. 2015. Вип. 30. С.97-99.
6. Сербін Р.А. Правова культура – важливий фактор розбудови правової держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2003. с. 8.
7. Шарвара І. Правова свідомість та правова культура в Україні: проблеми їх формування. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2015. № 7. с. 7.